

TAUTOS FORUMAS

Lietuvos Respublikos Generalinei prokuratūrai
Kopijos:
Lietuvos Respublikos Prezidentui
Lietuvos Respublikos Seimo nariams
Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komitetui
Lietuvos radijo ir televizijos tarybai
Lietuvos meno kūrėjų asociacijai
Žurnalistų organizacijoms
Kūrybinėms sąjungoms
Žiniasklaidai

PAREIŠKIMAS

dėl grasinimų LRT tarybos nariams ir reikalavimas užtikrinti visuomenės rimtį
2026 m. sausio 8 d.

Tautos forumas reiškia susirūpinimą dėl pastaruoju metu daromo neteisėto, sisteminio ir politizuoto spaudimo Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos (LRT) tarybos nariams, vykdančioms įstatymų jiems pavestas funkcijas.

Susirūpinimo pagrindu tapo organizuotas spaudimas ir persekiojimas LRT tarybos nario Jono Staselio, vykdančio pareigą prižiūrėti ir kontroliuoti visuomeninio transliuotojo veiklą.

Atkreipiame dėmesį, kad 2025 m. gruodį LRT Turinio komitetas, vadovaujamas J. Staselio, kreipėsi į LRT generalinę direktorę Moniką Garbačiauskaitę-Budrienę, prašydamas paaiškinti LRT dalyvavimo protesto akcijoje „Šalin rankas!“ aplinkybes – transliuotus pranešimus, „tylos minutes“ eterio ir kt. J. Staselis kreipėsi į LRT administraciją ne asmeniškai, o LRT Turinio komiteto vardu, t. y. kreipimasis buvo kolegialus (4 iš 5 Turinio komiteto narių tam pritarė).

Tačiau į minėtą kreipimąsi, o iš esmės į įstatyminės LRT tarybos nario prievolės vykdymą, neadekvačiai ir liguistai sureagavo Lietuvos meno kūrėjų asociacija (LMKA) – net šešių LMKA priklausančių kūrybinių sąjungų atstovai pareiškė nepasitenkinimą, jog LRT tarybos narys Jonas Staselis vykdo jam įstatymu deleguotas funkcijas. Trys iš jų – atvirai paragino J. Staselį atsistatydinti iš LMKA prezidento pareigų.

Pažymėtina, kad šie raginimai nebuvo nei LMKA narių visuotinis sprendimas, nei visuotinio balsavimo rezultatas, nei teisiškai privalomas asociacijos aktas. Tačiau tai neabejotinai buvo politinio spaudimo forma, nukreipta prieš asmenį dėl jo teisėtos ir pareiginės veiklos vykdymo nepriklausomoje institucijoje.

Kai kurios LMKA narės netgi ėmėsi sankcijų – dvi kūrybinės sąjungos (Lietuvos literatūros vertėjų ir fotomenininkų) suspendavo narystę LMKA, neva kol J. Staselis liks prezidentu, o Lietuvos fotografijos meno draugija laikinai apribojo J. Staselio, kaip valdybos nario, įgaliojimus.

Nekyla abejonių, kad šie veiksmai (reikalavimai trauktis ir narystės stabdymas) yra politinių jėgų inicijuoti ir turi būti suprantami kaip tiesioginis spaudimas J. Staseliui dėl jo LRT tarybos nario vykdomų pareigų. Kitaip tariant, LMKA atstovų veiksmai savo turiniu ir faktinėmis pasekmėmis reiškia tiesioginį kvietimą LRT tarybos nariams atsisakyti vykdyti jiems LRT įstatymo imperatyviai nustatytas funkcijas ir kuria kliūtis LRT tarybai vykdyti jai visuomenės patikėtą misiją.

Atkreipiame dėmesį, kad oficialus LRT tarybos nario domėjimasis nacionalinio transliuotojo veikla yra privalomas pagal LRT įstatymą: Įstatymo 10 str. nustato, kad *Taryba yra aukščiausiasis kolegialus organas, vykdančias LRT valdymo ir priežiūros funkcijas, o 11 str. reglamentuoja Tarybos funkcijas – ji prižiūri, kaip*

laikomasi LRT veiklos principų, LRT interneto svetainės turinio bei teisės aktuose viešosios informacijos rengėjui ir (ar) skleidėjui keliamų reikalavimų.

Tokiu būdu LMKA dalyviai (Lietuvos literatūros vertėjų ir fotomenininkų bei Lietuvos fotografijos meno draugija) pradėjo viešai kvestionuoti LRT Tarybos pareigą stebėti, kaip naudojami LRT resursai, kartu pritardami galimam neteisėtam resursų naudojimui protestams finansuoti, atvirai remdami neteisėtą LRT veiklą. Tokie veiksmai vertinami kaip neteisėtas poveikis nepriklausomai valstybės institucijai ir jos nariams, galintis atitikti trukdymo atlikti įstatymu pavestas pareigas požymius (LRT yra valstybės viešoji įstaiga).

Dar didesnę nerimą kelia tai, kad greta politinio spaudimo viešojoje erdvėje pradėta skelbti apie grasinimus fiziškai susidoroti su LRT tarybos nariais.

2025 m. gruodžio 19 d., mitingo prie Lietuvos Respublikos Seimo metu, J. Staseliui viešoje vietoje buvo reiškiami grasinimai, kurie tuo metu buvo vertinti kaip atsitiktiniai. Tačiau 2026 m. sausio 5 d. minėtas LRT tarybos narys, vykdamas atlikti jam įstatymu pavestas pareigas – dalyvaudamas Seime vykusiame darbo grupės posėdyje, viešoje vietoje susidūrė su agresyviais įžeidinėjimais ir tiesioginiais grasinimais fiziniu susidorojimu – nežinomas asmuo šaukė ir atvirai užsiminė apie fizinio smurto panaudojimą. Nors Tarybos narys reagavo ramiai ir įspėjo ketinantis kviešti policiją, minėtas asmuo toliau demonstravo agresyvių elgesį, kol galiausiai pasišalino.

Tą pačią dieną vakare Tarybos narys J. Staselis viešoje vietoje (Gedimino prospekte) patyrė dar vieną agresyvių incidentą, kai kitas praeivis jį žodžiais užsipuolė, kaltino „nesąmonių skleidimu“ ir fotografavo, šitaip tęsdamas sistemingą bauginimą ir persekiojimą. Tarybos narys nedelsdamas kreipėsi į policiją ir davė paaiškinimus teisėsaugos pareigūnams.

Vis dėlto pasikartojantys grasinimai ir agresyvūs veiksmai prieš LRT Tarybos narius neabejotinai turi sisteminio persekiojimo požymius, suponuojančius pagrindą taikyti baudžiamąją teisę.

Aplinkybė, kad teisėtvarkos institucijos iki šiol nesiėmė jokių realių ir viešai identifikuojamų procesinių veiksmų, reaguodamos į viešai paskelbtus LRT tarybos narių ne pavienius, o pasikartojančius incidentus, įskaitant tarybos pirmininko Mindaugo Jurkyno, pranešimus apie grasinimus fiziniu susidorojimu, leidžia konstatuoti galimą sisteminį teisėtvarkos neveikimo faktą.

Toks teisėtvarkos institucijų neveikimas sudaro prielaidas tęstis neteisėtiems veiksams, objektyviai skatina nebaudžiamumo jausmą ir kelia tiesioginę grėsmę asmenų saugumui bei visuomenės rimčiai. Grasinimai fiziniu susidorojimu asmenims, einantiems įstatymu apibrėžtas pareigas, dėl jų vykdomos teisėtos veiklos ar jiems priskiriamų politinių pažiūrų suponuoja nusikalstamų veikų požymius pagal Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą, kurių neįvertinimas ar ignoravimas reiškia valstybės pareigos užtikrinti demokratinę institucijų apsaugą, teisinę tvarką atsisakymą ir nevykdymą.

Pabrėžiame, kad LRT tarybos nariai pagal įstatymą yra nepriklausomi, o bet koks jiems daromas spaudimas, įskaitant grasinimus, yra absoliučiai nepriimtinas. Tokie veiksmai ne tik peržengia teisėtumo ribas, bet ir kėsina į valstybės institucijų nepriklausomumą, pažeidžia viešojo administravimo ir teisinės valstybės principus, kelia grėsmę tinkamam valstybės funkcionavimui.

Atsižvelgdamas į tai, Tautos forumas konstatuoja:

- Grasinimai fiziniu susidorojimu su asmeniu dėl jo viešosios veiklos yra nusikalstama veika. Pagal Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą tokie veiksmai turi būti kvalifikuojami kaip grasinimas nužudyti ar sunkiai sutrikdyti sveikatą, taip pat kaip terorizavimas ar kitos pavojingos nusikalstamos veikos. Tokie veiksmai ne tik tiesiogiai pažeidžia asmens teisę į saugumą, bet ir kėsina į konstitucines vertybes – žodžio laisvę bei teisę dalyvauti valdant valstybę.
- Tokiais išpuoliais visuomenei siunčiama ypač pavojinga žinia, kad teisės viršenybės ir viešosios tvarkos principų valstybėje gali būti nepaisoma.

- Tinkamai nereaguojant, visuomenėje formuojasi nuostata, kad jėga, grasinimai ir bauginimas yra priimtini konflikto „sprendimo“ būdai, o tai tiesiogiai griauja teisinės valstybės pamatus, legitimuoja bauginimą kaip politinio spaudimo priemonę ir sudaro sąlygas plisti smurto kultūrai visuomenėje.
- Dabartiniai incidentai mažina ne tik piliečių pasitikėjimą LRT kaip nepriklausoma institucija, bet ir pasitikėjimą valstybės gebėjimu apginti savo atstovus, vykdančius įstatymu pavestas viešojo intereso įgyvendinimo funkcijas.
- Socialinė taika ir bendras visuomenės saugumas gali būti užtikrinti tik tuo atveju, kai kiekvienas pilietis yra įsitikinęs, jog konfliktai sprendžiami teisėtomis, institucijomis grindžiamomis priemonėmis, o ne savivale, bauginimu ar smurtu.

Atsižvelgdamas į išdėstytas aplinkybes, Tautos Forumas kreipiasi į Lietuvos Respublikos Generalinę prokuratūrą, protestuodamas dėl susiklosčiusios situacijos, ir reikalauja imtis neatidėliotinų teisinių veiksmų, kad būtų apgintas LRT tarybos narių nepriklausomumas, užkardytos grėsmės viešajam saugumui, užtikrintas laisvos žiniasklaidos veikimas ir išsaugota pilietinė taika. Būtina:

1. Pradėti skubų ir nuodugnų ikiteisminį tyrimą dėl gąsdinimų ir grasinimų, nukreiptų prieš LRT tarybos narius, ypatingą dėmesį skiriant pastariesiems atvejams, susijusiems su Jonui Staseliui viešojoje erdvėje pareikštais grasinimais fiziniu susidorojimu.
2. Nustatyti grasinimų autorius, jų motyvus ir ryšius, bei patraukti kaltus asmenis baudžiamojon atsakomybėn pagal Lietuvos Respublikos įstatymus, tinkamai kvalifikuojant jų veiksmus (įskaitant grasinimą nužudyti ar sunkiai sutrikdyti sveikatą pagal Baudžiamojo kodekso atitinkamas nuostatas), siekiant aiškiai patvirtinti, kad valstybė netoleruoja bet kokių smurto apraiškų viešajame gyvenime.
3. Nedelsiant užtikrinti LRT tarybos narių saugumą ir apsaugą, bendradarbiaujant su policija ir kitomis teisėsaugos institucijomis, taikant prevencines priemones, įskaitant operatyvų reagavimą į bet kokias užuominas apie galimą susidorojimą, sustiprintą patruliavimą rizikos vietose bei, esant būtinybei, laikinos apsaugos suteikimą. LRT tarybos nariai privalo turėti galimybę be baimės ir neteisėto spaudimo vykdyti jiems įstatymu pavestas pareigas.
4. Teisiškai įvertinti viešojoje erdvėje vykdomus spaudimo veiksmus, įskaitant organizuotus raginimus atšaukti LRT tarybos narį Joną Staselį iš pareigų, ir nustatyti, ar tokie veiksmai neperžengia teisėtos nuomonės raiškos ribų. Nustačius sistemingo persekiojimo, diskriminavimo ar spaudimo požymius dėl asmens vykdomų viešojo intereso funkcijų, inicijuoti atitinkamus teisinius veiksmus, tarp jų – tyrimus dėl trukdymo atlikti tarnybines pareigas.
5. Ištirti galimo neteisėto kišimosi į LRT tarybos veiklą faktus, vertinant juos kaip galimą kėsimąsi į nepriklausomos institucijos veiklą ir jos narių savarankiškumą, bei atitinkamai kvalifikuoti tokius veiksmus pagal galiojančius teisės aktus.
6. Aiškiai ir viešai pareikšti, kad bet koks neteisėtas spaudimas nepriklausomoms visuomeninėms ir viešojo intereso institucijoms yra neleistinas ir netoleruojamas, šitaip sustiprinant teisės viršenybės principo autoritetą ir užtikrinant prevencinį poveikį, atgrasantį nuo tolimesnių grasinimų, bauginimo ar spaudimo kampanijų.

Tautos forumo Iniciatyvinės grupės vardu:

Gaudentas Aukštikalnis
Alina Laučienė
Neringa Paškevičienė
Vilius Adomaitis
Algimantas Jankauskas
Laisvūnas Šopauskas
Almantas Stankūnas (pasirašo visų vardu)